

Nr 690

Av herr Nilsson i Tvärålund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1957/58, m. m.

I propositionen nr 175 framlägges förslag till komplettering av riksstatsförslaget. I den översikt över det ekonomiska läget som samtidigt lämnas framhålles bl. a., att det fortfarande råder en balanserad högkonjunktur med starka spänningar, som hålls i schack av den ekonomiska politiken. Den totala efterfrågan i samhället utövar alltjämt ett alltför starkt tryck på den totala tillgången. Finanspolitiken syftar, såsom departementschefen redovisar, till att totalt och på särskilt strategiska punkter reducera efterfrågan och köpkraften. Enighet synes råda om att den samlade ekonomiska politikens tyngdpunkt bör förskjutas i riktning mot en starkare begränsning av konsumtionsefterfrågan, så att ett ökat personligt sparande och därmed ökade investeringar möjliggöres. Bl. a. i detta syfte föreslås införande av en allmän energiskatt.

Förslaget om energiskatt, som kan sägas utgöra en begränsad omsättningsskatt, bör i nuvarande läge och på angivna grunder accepteras. Men det måste samtidigt framhållas, att en sådan skatt liksom en allmän omsättningsskatt har en del icke önskvärda verkningar, i det att även produktionen i viss utsträckning belastas.

Det centrala problemet i vår ekonomiska politik under efterkrigstiden kan sägas ha varit det alltför starka trycket från konsumtionssidan. Anspråken på våra resurser har nästan ständigt tenderat att överstiga tillgången. Produktionsökningen har inte kunnat hålla jämna steg med den ökade konsumtionsefterfrågan. Sparandet har därigenom blivit otillräckligt för de investeringar som vi betraktar som nödvändiga. I ett fullsysselsättningsamhälle som vårt, där de starka arbetsmarknadsorganisationerna har ett avgörande inflytande över den ekonomiska utvecklingen, har det berett oss stora svårigheter att med de medel, som använts, upprätthålla samhälls-ekonomisk stabilitet.

En inkomstbeskattning vid hög nivå stimulerar varken till sparande eller till bästa möjliga utnyttjande av våra produktionsresurser. Det är folks utgifter som innebär att resurser tas i anspråk. Inkomstskatten bestraffar inkomsten men inte utgiften. Vid en viss inkomst är det inte längre tillräckligt lönande att skaffa sig ytterligare inkomster. Många, som anser att skatten tar för stor del av sådana marginalinkomster, avhåller sig från att

göra den ytterligare produktionsinsats, som de annars skulle vilja göra. Det betyder, att våra samlade produktionsresurser inte utnyttjas på tillfredsställande sätt. Om vi önskar få till stånd en så snabb ökning av resurserna som möjligt och samtidigt en rationell användning av dem, borde skatten i stället vara utformad på sådant sätt, att inkomsten stimulerades i större utsträckning och utgiften i erforderlig grad bestraffades. Det framstår som angeläget att ytterligare sänkning av inkomstskatten möjliggöres.

Långtidsutredningen har visat, att vi under en relativt lång period måste räkna med stora investeringsbehov, som är svåra att avvisa, och begränsade möjligheter att öka konsumtionen. I ett sådant läge är det givetvis, såsom framhållits, nödvändigt att konsumtionsefterfrågan hålles tillbaka, så att resurserna inte överanstränges. När man har i olika sammanhang diskuterat möjligheterna av att i större utsträckning förskjuta beskattningen från investeringsidan till konsumtionssidan, har man väl närmast tänkt sig en allmän eller begränsad omsättningsskatt. Den i propositionen föreslagna energiskatten är en begränsad omsättningsskatt. För kort tid sedan har dessutom betänkande angående allmän omsättningsskatt framlagts, vilket för närvarande är föremål för remissbehandling. En ökning av varupriserna genom omsättningsskatt får emellertid vissa inte önskvärda konsekvenser. Såsom framhållits drabbas produktionen av vissa kostnadsökningar. Man måste också räkna med krav på kompensation i löneökningar. Åtgärden i och för sig skulle alltså i viss utsträckning verka inflationsdrivande.

En omläggning av vår beskattning, så att den i större utsträckning träffar konsumtionsutgifterna, är emellertid önskvärd. En lösning synes vara, att en progressiv utgiftsskatt införes och att den direkta inkomstbeskattningen i motsvarande grad lindras. Driftutgifter skulle givetvis inte bli föremål för sådan beskattning. Den beskattningsbara utgiften skulle i huvudsak utgöras av den summa, som återstår sedan det sparade beloppet dragits från årsinkomsten. Men beskattning borde även ske av sådan konsumtion, som finansieras genom förtäring av förmögenhet.

Till skydd för personer med små inkomster kan man vid en sådan utgiftsbeskattning tänka sig en skattefri konsumtion intill ett visst belopp för varje person. I jämförelse med en indirekt varuskatt har utgiftsbeskattningen den fördelen, att hänsyn kan tas till antalet konsumtionsenheter i varje hushåll, och skatten kan läggas progressivt i förhållande till det enskilda hushållets konsumtion per konsumtionsenhet. En betydande fördel är det ju också att en sådan utgiftsbeskattning inte medför någon varufördyring.

Ur samhällsekonomisk och konjunkturpolitisk synpunkt måste en omläggning av beskattningen till att i högre grad än hittills utgå efter konsumtionsutgifterna vara önskvärd. En hög progressiv inkomstskatt stimulerar inte individen till ökade arbetsinsatser. Särskilt gäller detta extrainkomster,

som drabbas av en hård marginals katt. Det är helt naturligt, att individen i många fall då väljer ökad fritid framför ökade produktionsinsatser. Utgiftsbeskattningen har ingen sådan återhållande verkan på arbetslust och företagsamhet, då något marginals katteproblem av det slag, som kännetecknar vårt skattesystem, inte förekommer. Sambeskattningen synes också kunna ordnas på ett mer tillfredsställande sätt vid en utgiftsbeskattning. Medan inkomstbeskattningen kan sägas stimulera till ökade utgifter, har utgiftsbeskattningen i detta avseende en återhållande verkan. Om en utgiftsbeskattning genomföres och inkomstbeskattningen minskas, skulle det med all sannolikhet medföra en betydande stimulans för folks lust att skaffa sig ökade inkomster liksom för det personliga sparandet.

En sådan omläggning av skattesystemet, som vi här diskuterat, skulle enligt vår mening öka möjligheterna för ekonomiskt framåtskridande i vårt samhälle. Den ökning av sparandet, som förutsättes inträffa, skulle möjliggöra, att räntan till fördel för näringsliv och företagsamhet kan hållas på lägre nivå. Under de senaste åren har totalbalansering av statsbudgeten eftersträfvats men inte kunnat genomföras. Om sparandet genom omläggning av skattesystemet kan ökas i erforderlig utsträckning, framträder inte ur samhällsekonomisk synpunkt behov av totalbalansering av statsbudgeten, då staten utan förfång för näringslivet kan låna upp pengar för kapitalutgifter på kapitalmarknaden. Det synes sannolikt, att den statliga inkomstskatten vid en sådan omläggning kan sänkas i större utsträckning än som svarar mot den utgiftsskatt, som skulle påföras. Givetvis bör utgiftsskattens uttagningsprocent kunna anpassas efter det konjunkturpolitiska lägets krav.

I England har ett detaljerat förslag framlagts till en progressiv beskattning av konsumtionsutgifterna. I vårt land har långtidsutredningen berört problemet men inte gjort det till föremål för någon prövning. Ett par remissinstanser har i yttranden över långtidsutredningens förslag fäst uppmärksamheten på möjligheten av att införa en progressiv beskattning av konsumtionsutgifterna.

I förevarande proposition föreslås, att uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten oförändrat skall vara 100. Vi vill givetvis inte i nuvarande läge föreslå ändring i nämnda avseende. Såväl det statsfinansiella som det samhällsekonomiska läget synes oss emellertid motivera, att frågan om införande av en progressiv utgiftsskatt i syfte att minska inkomstskatten med det snaraste upptages till prövning.

Med anledning av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 175 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om prövning av

frågan om införande av en progressiv beskattning av konsumtionsutgifterna i syfte att sänka den direkta inkomstbeskattningen.

Stockholm den 15 maj 1957

Jan-Ivan Nilsson
i Tvärålund

Karl Andersson
i Björkäng

Fritz Börjesson